

Καλάνδας. Въроятно името на римският януарски календи било пренесено на някой славянски туземенъ празникъ. Заемането на тая дума говори за непосредни сношения между славяни и римляни още въ онова време, когато първитъ не били почнали да се преселватъ на западъ и югъ; едничкиятъ въроятенъ пунктъ за такова срѣщане била Дакия презъ време на римското владичество. Разбира се, никой нѣма да твърди, че името коледа най-първо е занесено у всички славянски племена отъ християнскиѣ мисионери.

Първоначалната руска лѣтопись (около 1115 г.) разказва, че славянитъ най-напредъ живѣли тамъ, дето въ това време лежали земитъ на угритъ и българитъ; оттамъ тѣ се разпрѣснали. „Влахомъ бо нашѣдъшемъ на Словѣны на дунайскыя, и сѣдъшемъ въ нихъ и насиляющемъ имъ“¹². Тия власи въ никой случай не сж келти, както предполагалъ Шафарикъ, а сж римляни, завоеватели на Дакия. Влахъ славянитъ наричатъ навредъ човѣкъ отъ романски произходъ — или ромѣнецъ, както руситъ, българитъ и сърбитъ, или пъкъ италиянецъ, както хърватитъ, словенцитъ чехитъ и поляцитъ. Появата на римски легиони въ долинитъ на Карпатитъ трѣбва да е направила дълбоко впечатление, не само на населението отъ карпатскитъ страни, но и на жителитъ отъ обширнитъ равнини, що допиратъ до тѣхъ отъ северъ и изтокъ. Движението, което се започнало въ карпатската областъ, въроятно, дало първия тласкъ, що накаралъ славянитъ да се мръднатъ на югъ¹³.

Между народитъ, които презъ II и III вѣкове се борили съ римлянитъ за завладяване на дунавскитъ страни и Балканския полуостровъ, особено бележити сж *карпитъ*¹⁴, отъ които получили името си Карпатитъ, и *костобокитъ*; Шафарикъ посочи, че тѣхниятъ произходъ е въроятно славянски. Презъ войната противъ Марка Аврелия (161 — 180), въ която освенъ германски племена участвували даки, костобоки, алани, роксалани и язиги, костобокитъ ограбвали цѣлия край до Елатея въ Елада¹⁵. Следъ свършването на войната много варвари били заселени въ Панония, Мизия и горна Италия. Презъ III вѣкъ борбата край Дунава върлувала почти непрекъснато. Между севернитъ жители, които нападали, на първи редъ, заедно съ готитъ, стояли карпитъ. Императоръ Аврелианъ, родомъ отъ Мизия, следъ като сключилъ миръ съ готитъ въ 271 год., отстѣпилъ имъ напълно Дакия, която вече отдавна преди това била изгубена безвъзвратно. За да запази поне предишното име, той основалъ въ Мизия нова провинция и я нарекълъ *Dacia ripensis*. Обаче, готитъ, както се вижда, не заели цѣла Дакия, понеже по-сетне отъ тая напустената провинция независимитъ „сарматски“ племена правѣли често нападения на римската империя¹⁶. Още презъ 273 год. Аврелианъ, който се върналъ победителъ отъ Палмира, трѣбвало да отблъсва карпитъ. Императоръ Каръ, следъ една блѣскава победа, заловилъ въ пленъ 200,000 варвари и ги заселилъ на Балканския полуостровъ. Енергичниятъ далматинецъ Диоклетианъ дарувалъ въ 202 год. на провинциитъ отъ полуострова отдѣлно управление съ главенъ градъ Сирмиумъ, чиито развалини се виждатъ и сега още при Митровица, въ Сирмия. Неговиятъ съуправителъ Галерий, родомъ отъ околноститъ на Сердика (София), разбилъ сарматитъ; победенитъ отъ него карпи и бастарни всички заедно били преселени въ огромно количество въ дунавскитъ провинции (298 г.); на първитъ за мѣстожителство били отредени Мизия, Тракия и Панония. Презъ по-нататъшнитъ войни Константинъ Велики преселилъ въ империята повече отъ 300,000 „сармати“ и имъ опредѣлилъ за мѣстожителство Скития (Добруджа), Тракия, Македония и Италия¹⁷. Поради такава насилствена колонизация били внесени нови елементи на полуострова, на който северната частъ била повече романска, южната—грѣцка, а планинската—още и трако-илирска. Между стотинитъ хиляди военнопленници през-дунавски съседи, превърнати сега въ колони, споредъ мнението на Дринова,